

Metódy a nástroje priestorového plánovania

Akadémia pre priestorové a krajinné plánovanie: **Metódy a nástroje priestorového plánovania**. Príručka (Methoden und Instrumente räumlicher Planung. Handbuch). Hannover, Verlag der ARL, 360 strán.

Akadémia pre priestorové a krajinné plánovanie (Akademie für Raumplanung und Landesplanung) v Hannoveri (SRN) je mimouniverzitnou nezávislou vedeckou inštitúciou, ktorá poskytuje servis a je fórom pre vedu, výskum a prax v oblasti priestorového (územného a regionálneho) plánovania a plánovania životného prostredia. Jej úlohou je samostatne a v spolupráci s inými ustanovizňami v Nemecku i v zahraničí zabezpečovať aplikovaný výskum, prepájať vedu s praxou a vytvárať použiteľné výsledky v oblasti vedy, správy a politiky, ako aj sprístupňovať tieto výsledky najširšej verejnosti.

Činnosť Akadémie pre priestorové a krajinné plánovanie spočíva predovšetkým v tímovej a interdisciplinárnej spolupráci jej členov i nečlenov. Spoluprácou 18 autorov vznikla r. 1998 aj publikácia *Metódy a nástroje priestorového plánovania*. Autorov koordinovali a materiály koncepčne spracovali Dr. Ernst-Hasso Ritter, štátny tajomník Ministerstva spravodlivosti krajiny Severné Westfálsko a prof. Dr. Klaus Wolf z Inštitútu pre kultúrnu geografiu, výskum miest a regiónov Univerzity J. W. Goetheho vo Frankfurte nad Mohanom, ktorý v tom čase pôsobil aj ako prezident a predseda Vedeckej rady Akadémie pre priestorové a krajinné plánovanie.

Odpoveď na otázku, prečo spracovali takúto príručku, dávajú autori hneď v úvode knihy. Píšu: *„Každá veda a každá dobrá prax majú určité metódy, t. j. spôsoby konania a odpovede na otázky, ktoré veda a prax dávajú, alebo sa im kladú. Každá*

veda a dobrá prax vyvíja a zavádza určité nástroje, aby dosiahla formulované a zadané ciele. Metódy a nástroje sú teda nevyhnutné na vytvorenie potrebných podkladov a predpokladov na nájsenie cieľa a zabezpečenie jeho implementácie. Metódy a nástroje tvoria výzbroj nielen na získanie a uskutočnenie predmetu plánovania, ale aj pre organizáciu a procesnosť priestorového plánovania.“

Akadémia pre priestorové a krajinné plánovanie sa v tejto publikácii podujala robiť transfer medzi vedou (aj keď sa v nej polemizuje o existencii a sformovanosti samostatnej teórie priestorového plánovania, ktorá je podľa niektorých autorov iba v začiatkoch) a praxou. Metódy a nástroje uvedené v publikácii majú predovšetkým slúžiť praxi. Ich opis má uľahčiť používanie, podnecovať schopnosť vedome ich zvládnuť, pomôcť k tomu, aby sa ich poznaním stali presvedčivejšie a transparentnejšie, aby sa tak zvýšila ich dôveryhodnosť a akceptovateľnosť. Súčasne si publikácia kladie za cieľ v základných črtách oboznámiť so súčasným stavom vo vede a výskume priestorového plánovania a poukázať na možnosti jeho praktického uplatnenia.

Publikácia sa člení do šiestich kapitol, ich vecné zameranie je v súlade s logikou spracúvania priestorových plánov a ich uplatňovania.

Prvá kapitola **Rámcové podmienky priestorového plánovania** uvádza čitateľa do problematiky. Oboznamuje ho so systémom plánovania v tejto oblasti v SRN, s právnymi normami a podmienkami, ako aj so základnými teoretickými aspektmi priestorového plánovania.

Analýza a prognóza je kapitola v podstate venovaná predovšetkým metodickým otázkam. Zaoberá sa základnými funkciami modelovania priestorového plánovania, kvantitatívnym vyjadrením, analýzou a zobrazením východiskového stavu, kvalitatívnymi postupmi, prognózami a scénármi v priestorovom plánovaní.

V tretej kapitole **Plánovací proces a rozhodovanie** sa silne prepájajú metodické otázky s formálnymi a neformálnymi aspektmi plánovacích procesov a organizácie plánovania. Hovorí o metódach vyhodnocovania

a rozhodovania, o zisťovaní a zohľadňovaní záujmov v plánovacom procese s uplatnením dôležitého zvažovacieho princípu a o formách plánovania a obsahu plánov.

Kapitola **Nástroje zabezpečenia plánovania a implementácie** opisuje najprv vo všeobecnosti a potom na príkladoch poukazuje na niektoré vybrané dôležité nástroje, ako napr. procedúra priestorového usporiadania (Raumordnungsverfahren), manažment projektovania a regionálny manažment. Z týchto príkladov vidno, ako je metodická a inštrumentálna stránka plánovania úzko prepojená so stránkou procesnou, a že moderným chápaním procesnosti plánovania sa vytvára aj nová základná orientácia plánovania.

Kapitola **Kontrola a vyhodnocovanie** rozoberá teóriu kontroly v plánovaní a otázky vedeckého porovnávania. V tejto kapitole opäť vidno silné väzby medzi vedou a plánovacou praxou, nakoľko otázky vyhodnocovania sú predmetom stáleho skúmania.

Záverečná kapitola **Počítače a plánovanie** pozostáva z dvoch podkapitol: prvá sa zaoberá metódami podporujúcimi proces plánovania pomocou počítačových systémov a druhá úlohami geografických informačných systémov v priestorovom plánovaní.

Metódy a nástroje priestorového plánovania, o ktorých sa v knihe hovorí, poukazujú na ich využitie v čo najširšom zábere, t. j. prakticky na všetkých hierarchických úrovniach – od štátnej cez regionálnu až po komunálnu.

Publikácia sa venuje otázkam priestorového plánovania v nemeckom plánovacom a spoločenskom prostredí. Napriek tomu je však dobrou informáciou o metódach a nástrojoch priestorového plánovania, ktoré možno modifikovane uplatniť aj v podmienkach slovenského územného a regionálneho plánovania. Predovšetkým môže byť iniciálnym materiálom k rôznym úvahám o zlepšení podmienok plánovacích procesov, implementácii plánov do praxe, ako aj pri vytváraní nových legislatívnych noriem v oblasti územného a regionálneho plánovania na Slovensku.

Vojtech Hrdina